

В іншій слідчій ситуації, коли ряд злочинів залишається нерозкритим, необхідна ретельна аналітична робота з виявлення, порівняння й оцінки співпадаючих і розбіжних криміналістично значимих ознак, що дозволяє висунути версію про вчинення вивчених злочинів тією самою особою чи групою осіб. Таку роботу, на нашу думку, необхідно вести кожному керівнику слідчого підрозділу в масштабі району, міста, області і держави в цілому. Вивчення практики показує, що корисливо-насильницькі злочинні угруповання нерідко чинять злочини на території різних районів і областей, а іноді і за межами України.

1. Організація розслідування окремих видів злочинів : навч. посібник / за заг. ред. А.Ф. Волобуєва. – Х. : ХНУВС, 2010. – 568 с.
2. Тактические операции и эффективность расследования // Межвуз. сб. науч. трудов. – Свердловск : Свердлов. юрид. ин-т, 1986. – 136 с.
3. Коновалова В.Е. Версия: концепция и функции в судопроизводстве / В.Е. Коновалова. – Х. : Консум, 2000. – 176 с.
4. Крылов И.Ф. Розыск, дознание, следствие // Крылов И.Ф., Бастрыкин А.И. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1984. – 217 с.
5. Сербулов А.М. О взаимодействии следователя и работников милиции при розыске скрывшихся преступников / А.М. Сербулов // Криминалистика и судебная экспертиза. – К. : РИО МВД УССР, 1968. – Вып. 5 – С. 7–13.
6. Коновалов Е.Ф. Розыскная деятельность следователя / Е.Ф. Коновалов. – М., 1973. – 167 с.
7. Кагин Е.К. Роль следственной ситуации в повышении эффективности розыска / Е.К. Кагин // Тактические операции и эффективность расследования. – Свердловск, 1986. – С. 69–76.
8. Тіщенко В.В. Основні напрями розслідування нападів за корисливими мотивами / В.В. Тіщенко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць. – Одеса, 2004. – Вип. 21. – С. 243–246.

Почтова Євгенія Сергіївна
ад'юнкт кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ПОІНФОРМОВАНOSTІ СЛІДЧОГО ПРО ЗАХВОРЮВАННЯ УЧАСНИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗОМ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ТА ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Сьогодні з особливою гостротою постає питання щодо поширення в Україні туберкульозу, яким заражаються усе більше людей.

Туберкульоз забирає життів більше, ніж усі інші інфекційні та паразитарні хвороби разом узяті. У 1993 році Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) оголосила туберкульоз глобальною проблемою людства. Таку заяву ВООЗ у своїй історії зробила вперше. Щороку у світі реєструють більше 8 млн. вперше виявлених хворих на туберкульоз, помирають від туберкульозу близько 2 млн. людей (5000 у день) [1].

Способи передачі захворювання різноманітні. Окрім того, час, коли особа дізнається про хворобу, може коливатися від декількох годин до декількох

місяців, років тощо. Саме останній фактор і відіграє вирішальну роль у боротьбі з недугою. Адже оперативність розпочатого лікування значно підвищує ймовірність повного одужання.

Аналіз медичної літератури стосовно середовища зараження туберкульозом дозволив змодельювати ситуацію, в якій опиняється потенційна «жертва» цієї хвороби. Так, розповсюдження збудника інфекції може відбуватися:

1) у сфері професійної діяльності: лікаря – під час прийому хворого; охоронця – під час відбування покарання хворого у виправній установі; слідчого – під час проведення слідчих (розшукових) дій за участю особи, хворої на туберкульоз, тощо;

2) у побуті: а) при безпосередньому контакті з хворим на туберкульоз;

б) при опосередкованому, наприклад, через предмети побуту, на яких залишається мокротиння, яке після висихання здатне інфікувати інших осіб.

Ці випадки (професійний та побутовий) зараження туберкульозом можна, на наш погляд, віднести до ситуацій, які відбуваються як в умовах очевидності, так і неочевидності. Так, в умовах очевидності, тобто сама хвороба є очевидною; особа-переносчик збудника інфекції відома, оточуючі мають уявлення про можливість зараження туберкульозом. Останніх на законодавчому рівні віднесено до групи підвищеного ризику захворювання на туберкульоз.

Так, відповідно до п. 2.9 Переліку осіб, віднесених до груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України 15.05.2014 № 327, осіб, які контактують з хворими на туберкульоз (сімейні чи професійні контакти), а також затриманих та осіб, які перебувають під вартою при відправленні їх до ізоляторів тимчасового тримання, осіб, які утримуються або звільнилися з установ виконання покарань, а також осіб, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, віднесено до групи ризику [2].

Слід зазначити, що під час виконання своїх службових обов'язків, працівники правоохоронних органів найчастіше працюють саме з такими категоріями осіб, а тому стикаються з високим ризиком зараження туберкульозом.

У цьому випадку службова особа, наприклад, слідчий, знаючи про хворобу на туберкульоз будь-кого з учасників кримінального провадження, повинна врахувати цю обставину та скоригувати у зв'язку з цим процесуальні дії на досудовому розслідуванні. Це стосуватиметься підготовки до їх проведення, а також тактичних особливостей самого проведення. Так, потребує коригування коло можливих учасників слідчої (розшукової) дії з тим, щоб забезпечити додержання норм кримінального процесуального законодавства (наприклад у частині участі понятих під час проведення слідчого експерименту) і в той же час не наражати їх на небезпеку зараження. Серед найбільш розповсюджених організаційних заходів врахування слідчим інформації про хворобу на туберкульоз є обрання часу та місця проведення, скорочення тривалості проведення слідчої (розшукової) дії шляхом мінімізації використання тактичних прийомів. Так, зазвичай слідчі відмовляються від такого тактичного прийому як «вільна розповідь» і будують допит шляхом постановки питань. Цим забезпечується скорочення часу безпосереднього контакту з хворою особою та зменшення можливості зараження.

Таким чином, інформація про наявність захворювання на туберкульоз в

особи, залученої слідчим до сфери кримінальної процесуальної діяльності, прямо впливає на характер проведення слідчих (розшукових) дій та досудового розслідування в цілому. Її врахування є не тільки можливістю вжити заходів особистої безпеки, а й обов'язок слідчого забезпечити інших учасників кримінального провадження від можливого зараження туберкульозом.

У будь-якому випадку, на наше глибоке переконання, інформованість навіть про найбільш тяжку форму туберкульозу є значно кращим випадком, аніж ситуація неочевидності, коли про збудник інфекції ніхто не здогадується, момент зараження утаємничується, а шанс оперативного виявлення захворювання та початку лікування зменшується. Так, у випадках неочевидності слідчі, під час проведення слідчих дій, здебільшого не усвідомлюють ризик можливості зараження туберкульозом від учасника розслідування та легковажно розраховують на уникнення зараження хворобою, таким чином, не вживають достатньо заходів, спрямованих на захист себе та оточуючих від потенційного джерела туберкульозу.

Підводячи підсумки вищевикладеного, варто наголосити, що туберкульоз сьогодні є не тільки проблемою тих, хто хворіє на нього, а й усіх оточуючих, людства в цілому. Особливо гострою ця проблема є для осіб, віднесених до груп ризику, зокрема для слідчих, які мають не тільки враховувати, а й вживати дієвих заходів як організації та планування розслідування, так і проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Масштабність летальних випадків та ускладнень здоров'я хворих на туберкульоз змушує усіх нас бути пильними, обачними, обережними, обізнаними, з пересторогою ставитися до найменших можливих проявів туберкульозу.

1. Туберкульоз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.suhodilskeshool.edukit.kr.ua/Files/downloads/Туберкульоз.doc>.

2. Перелік осіб, віднесених до груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 15.05.2014 № 327 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0577-14>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.

4. Криміналістична тактика. Електронний підручник «Криміналістика» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.naiou.kiev.ua/books/kruminalist/lections/lecture_3.21.html.

Рудницька Юлія Вікторівна
головний спеціаліст відділу спеціальних
проваджень Секретаріату
Уповноваженого ВР з прав людини

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРАДІЖОК, УЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Одним із засобів доказування на початковому етапі розслідування крадіжок, вчинених неповнолітніми, є організація і проведення обшуку, оскільки за результатами його проведення отримується інформація, що